

Çagalarda kelle beýni şikesi (TBI), çagalaryň arasynda iň köp duş gelyän nerw ulgamynyň şikesidir. Bu şikesler, çagalaryň ömrüniň dürli döwürlerinde ýüze çykyp biler we olaryň saglygyna we ösüşine uly täsir edip biler

Çagalarda kelle beýni şikesiniň esasy sebäpleri, awtoulag heläkçilikleri, sport we oýunlar, ýykymlar we kynçylykdyr. TBI, 1 ýaşdan uly çagalaryň arasynda ölüm we agyr maýyplyk sebäpleriniň başynda durýar. ABŞ-da, 'Centers for Disease Control and Prevention' (CDC) maglumatlaryna görä, her ýyl 640,000 çaga TBI sebäpli gyssagly kömek bölümüne ýüz tutýar we 18,000 çaga hassahana ýerleşdirilýär.

Çagalarda TBI diagnozy, köplenç kliniki barlaglar we radiologiki barlaglar arkaly goýulýar. CT we MRI skanerlari, şikesiň derejesini we ýerleşişini anyklamakda möhüm rol oýnaýar. Diagnoz goýlandan soň, bejergi usullary şikesiň agyrlygyna baglylykda üýtgeýär. Ýumşak TBI (ýagny, sarsgyn) köplenç dynç almak we gözegçilik bilen bejerilýär, emma agyr TBI hirurgiýa, himioterapiýa we rehabilitasiýa talap edip biler.

Çagalarda TBI-den soňky prognoz, şikesiň agyrlygyna we wagtynda bejergi almagyna baglydyr. Ýumşak TBI köplenç doly dikeldilýär, emma agyr TBI uzak möhletleýin maýyplyga we ösüş kynçylyklaryna sebäp bolup biler. Rehabilitasiýa, fizioterapiýa, ergoterapiýa we psihoterapiýa ýaly köpugurly çemeleşmeleri öz içine alýar we çaganyň doly dikeldilmegine kömek edýär.

Geljekki gözlegler, çagalarda TBI-iň biologiyasyny we patofiziologiyasyny has gowy düşünmek we has täsirli bejergileri ösdürmek üçin dowam edýär. Molekulýar genetika we ösen görkezme tehnikalary, TBI-iň has takyk diagnozyny we bejergisini üpjün etmekde uly mümkinçilikler açýar

Akmuhammet ALÇEKOW

Myrat Garryýew adyndaky Türkmenistanyň Döwlet lukmançylyk uniwersitetiniň Nerw keselleri we neýrohrirurgiýa kafedrasynyň assistenti